

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 ТРАВНЯ 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної студентської науково-практичної конференції 27 травня 2020 року / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 129 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 3 від 12.05. 2020 р.).

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної
педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

Стефюк К.М. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	112
Танкова Д.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНОГО ТЕАТРУ.....	114
Філей О.П. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ ДО УМОВ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ.....	116
Чухлата В.А. КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗЗСО.....	118
Шварц Ю.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНОГО КОЛЕКТИВУ ПІДЛІТКІВ У ЛІТНЬОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ.....	120
Шевченко М.П. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	123
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	125

Фігура», «Очі в очі»); формування позитивного соціального досвіду (вправа «Важливі люди»); формування відповідальності та взаємодисципліни (вправа «Зобов'язання та обов'язки», «Закон та мораль», «Право на працю та відпочинок», «Півні-забіяки»); стабілізацію міжособистісної комунікації та залучення до життєдіяльності родини способом організації спільної праці та відпочинку батьків-вихователів та дітей (спільне відвідування театральної вистави «Дві сім'ї»; сімейне катання на ковзанах; свято для сімей «Сім'я – дарунок Бога»; спортивні змагання «Мама, тато, я – спортивна сім'я»; правова гра «Граю по правилам»). Для реалізації соціально-терапевтичної функції адаптації для дітей був влаштований відпочинок-прогулянка на природі «Флора та фауна нашого лісу» та організація спільного з іншими родинами свята «Ми за здоровий спосіб життя». Досвід засвідчує, що цікавими для дітей формами та методами роботи в ході реалізації програми є концерти, конкурси, трудові десанти, театральні вистави, тематичні свята, вечори відпочинку, екскурсії, виставки творчих робіт, бесіди, консультації, творчі завдання тощо.

Експериментальне дослідження розробленої програми, що проводилось упродовж 2018-2020 рр. на базі 3-х дитячих будинків сімейного типу родини Обозних, Гончарів та родини Ніколаєнко, що мешкають у Зміївському районі Харківської області (в експерименті приймало участь 20 вихованців та їх батьки-вихователі), засвідчило позитивну динаміку адаптації дітей-сиріт до умов дитячого будинку сімейного типу за всіма критеріями та показниками: після реалізації програми високий рівень адаптованості мали 62,5% дітей, (на контрольному етапі було 37,5%), середній – 37,5% (25%), низький – 0% (37,5%), що підтверджує її ефективність і доцільність застосування запропонованої програми для покращення процесу адаптації дітей до умов ДБСТ.

Чухлата В.А.

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗЗСО

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Шеплякова

Дестабілізація соціально-економічної ситуації, девальвація загальнолюдських цінностей, послаблення виховних функцій як окремих соціальних інституцій (насамперед, сім'ї та закладів освіти), так і суспільства в цілому негативно впливають на процес соціалізації молодого покоління. Наслідком цього стає поширення серед дітей, зокрема підліткового віку, асоціальних явищ, зокрема наркоманії. Відтак профілактика поширення наркотичної залежності серед підлітків належить до першочергових соціальних завдань, на вирішення якого повинні спрямовуватися спільні зусилля держави,

закладів загальної середньої освіти (надалі – ЗЗСО), медичних установ, правоохоронних органів, служб соціального захисту.

З'ясовано, що проблема профілактики наркотичної залежності серед підлітків нині є об'єктом наукових розвідок багатьох учених у галузі права, соціології, психології, медицини, педагогіки, зокрема, З. Бабаян, А. Габіані, С. Гарницького, С. Дідковської, А. Личко та інших. У соціально-педагогічній галузі цьому аспекту приділяли увагу такі науковці, як О. Безпалько, І. Богданова, М. Галагузова, І. Зверева, А. Капська, Л. Мардахасєв, С. Пальчевський, Ю. Чернецька, С. Харченко, Є. Холостова та інші.

Аналіз розробленості проблематики дослідження в літературі показав, що на сьогодні вже накопичено значний теоретичний і емпіричний матеріал з проблеми наркотичної залежності та її профілактики. Проте, досі недостатньо розкрито соціально-педагогічну діяльність провідного інституту соціалізації – закладів загальної середньої освіти – у попередженні наркотичної залежності серед підлітків, відсутня науково обґрунтована програма соціально-педагогічної діяльності з профілактики наркотичної залежності серед підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Узагальнення результатів теоретичного аналізу сутності і особливостей соціально-педагогічної діяльності з профілактики наркотичної залежності серед підлітків у ЗЗСО, нормативно-правових основ її здійснення стали підставою для розробки та теоретичного обґрунтування комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з профілактики наркотичної залежності серед підлітків у закладах загальної середньої освіти (надалі – Комплексна програма), яка включає наступні блоки: *цільовий, суб'єкт-об'єктний, процедурний (підготовчий та технологічний етапи), результативний*.

Метою Комплексної програми є розширення обізнаності підлітків про негативні наслідки вживання наркотичних речовин, формування у підлітків ціннісного, відповідального ставлення до власного здоров'я, мотивації щодо ведення здорового способу життя, стійкої позиції щодо відмови від вживання наркотичних речовин.

Зазначена мета реалізується у таких завданнях:

1) підвищити рівень готовності педагогічного колективу та батьків підлітків до здійснення профілактики наркотичної залежності в підлітковому середовищі;

2) розширити обізнаність підлітків щодо сутності психоактивних речовин, причин їх вживання людиною, впливу ПАР на організм людини та ризиків їх вживання, етапів формування наркотичної залежності та її видів, складності та довготривалості лікування залежності;

3) актуалізувати для підлітків питання збереження та зміцнення власного здоров'я, сприяти формуванню в них ціннісного, відповідального ставлення до власного здоров'я, мотивації щодо ведення здорового способу життя;

4) сформувати в підлітків стійку позицію щодо відмови від вживання наркотичних речовин, відпрацювати різні варіанти відмови від пропозицій вжити наркотики.

Комплексна програма передбачає роботу за трьома основними напрямками: *робота з педагогічним колективом закладу загальної середньої освіти* (форми та методи роботи: науково-практичний семінар на тему «Теоретико-практичні аспекти роботи з профілактики наркотичної залежності серед підлітків» (із залученням фахівців поліклінічного відділення «Клініка дружня до молоді» районної дитячої лікарні); практичне заняття з психологом на тему «Психолого-педагогічна діагностика та її роль у попередженні наркоманії»; круглий стіл «Інноваційні форми і методи профілактики наркотичної залежності підлітків у ЗЗСО»; методичний семінар «Використання тренінгових занять у профілактиці наркотичної залежності підлітків» (із залученням фахівців (зокрема, психолога) ЦСССДМ) тощо); *робота з батьками підлітків* (форми та методи роботи: індивідуальні та групові бесіди з батьками підлітків, індивідуальні консультативні зустрічі батьків із фахівцями (фахівцями поліклінічного відділення «Клініка дружня до молоді» районної дитячої лікарні; ЦСССДМ; працівниками Служби ювенальної превенції); тренінгове заняття «Причини та наслідки вживання підлітками наркотичних речовин», батьківські збори-тренінг «Наркотики – життя чи смерть?»; круглий стіл – зустріч адміністрації і педагогів з родинами підлітків; розробка буклету для батьків «Як зрозуміти, що моя дитина вживає наркотики?» тощо); *робота з підлітками – учнями ЗЗСО* (форми та методи роботи: індивідуальні та групові бесіди, тренінгові заняття: «Наркотики та наркотична залежність» (із залученням працівників Служби ювенальної превенції); «Моє майбутнє» (із залученням відомих спортсменів Харківської області); «Наркотики? Не моя тема!» (із залученням особи, яка раніше вживала наркотики) тощо).

Вважаємо, що у результаті реалізації розробленої Комплексної програми підвищиться обізнаність підлітків про негативні наслідки вживання наркотичних речовин, будуть сформовані ціннісне, відповідальне ставлення до власного здоров'я, мотивація щодо ведення здорового способу життя, стійка позиція щодо відмови від вживання наркотичних речовин.

Шварц Ю.В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНОГО КОЛЕКТИВУ ПІДЛІТКІВ У ЛІТНЬОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент І.А. Романова

Саме в дитячих оздоровчих таборах у діяльності й спілкуванні з однолітками підлітки набувають досвіду колективної взаємодії й переживання почуття солідарності, досвіду розподілу відповідальності, об'єднання групових зусиль, лояльного ставлення до членів групи, засвоєння колективної моралі, згоди та співробітництва.